Josef

Původ materiálu
Eva Šormová
Pořadí v lekci
17

Kdo se dnes přidává k zástupu: **Josef**

Téma: **Slyšet, poslouchat a činit**

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše znalé

Kdo zná nějakého Josefa? Kde v biblických příbězích se mluví o Josefovi? Kolik Josefů bible zná? (Josef syn Jákobův, Josef zasnoubený Marii, Josef z Arimatie) Je Josef ve vánočním příběhu důležitou postavou? Obešlo by se to i bez něho?

b) Pro starší školní věk, více pokročilé

Není příběh starozákonního Josefa v něčem podobný s příběhem Josefa, muže Marie, nemá stejný motiv? (Vybočení běhu životních událostí jiným směrem, než by samotný aktér příběhu čekal.)

c) Pro všechny věkové skupiny

Stalo se vám, že jste si naplánovali nějakou oslavu nebo prázdniny, nebo jak to bude, až kamarád přijde a vy si s ním budete hrát třeba na počítači? Ale potom přišla maminka nebo tatínek a oznámili vám, že je vše jinak. Oslava bude, ale jinak a na jiném místě, prázdniny sice začnou v obvyklou dobu, ale místo toho, abyste hned vyrazili na tábor, musíte ještě týden počkat a být doma. Nebo jste se těšili, jak si budete s kamarádem hrát na počítači, a místo toho u počítače seděl váš tatínek a nepustil vás k němu, protože musel udělat něco do práce. Byli jste zklamaní a rozčilovali jste se na rodiče, nebo jste poslechli a trpělivě

počkali, až na vás přijde řada?

- **Josef** - „ať Hospodin přidá" (Gn 30,24).

- **zasnoubena Josefovi** - zasnoubení bylo po právní stránce stejné jako manželství. Žena zasnoubená muži již z právního hlediska byla jakoby vdaná, takže každá nevěra byla považována za cizoložství. Fakticky však snoubenci spolu ještě nežili ve společné domácnosti. žili odděleně a nestýkali se o samotě.

- **shledalo se, že počala s Ducha svatého** - toto neutrální označení ukazuje, že působení Ducha svatého při Marii není tajné, skryté, ale že se to „shledá"- tedy vyjde to najevo. Není to nic zázračného ani tajného. Je to lidským smyslům uchopitelné.

- **Josef byl spravedlivý** - jeho spravedlnost nespočívá v plnění zákona (Dt 22,23n), ale v milosrdenství, které nehledá svůj prospěch. Dokonce na sebe bere možné podezření, že dítě, které se Marii narodí, je jeho.

- **zjevil se mu ve snu** - stejně jako starozákonnímu Josefovi, i tomuto Josefovi se Boží vůle zjevuje ve snu. Tentokráte však smysl Boží vůle není ukryt v jinotaji snu, ale v jasném poselství anděla. Tato „josefovská" linie pokračuje v dalším verši oslovením ‚synu Davidův,. Toto označení nakonec přejímá i samotný Ježíš.

- **dáš mu jméno Ježíš** - Hospodin sám oznamuje jméno i jeho zdůvodnění. Ježíš = pořečtěný tvar hebrejského Jehošua, což znamená ‚Hospodin je vysvobození (v první částí je zkrat- ka Hospodinova jména, druhá část je odvozena od kořene j-š-a

= vysvobodit, spasit). Ježíš vysvobodí svůj lid - nemyslí se zde svoboda politická, ekonomická, sociální, ale vysvobození od hříchu. Ježíš nepřišel bojovat proti lidem, ale proti hříchu.

- **aby se splnilo, co řekl Hospodin ústy proroka** - aby byla potvrzena pravdivost události, připojuje pisatel výrok proroka, který vyřizoval Hospodinovu vůli.

- **Immanuel** - druhé Ježíšovo jméno je výkladem toho, co se stane, abychom byli vysvobozeni od hříchu. Hospodin bude v Ježíši s námi. Samotný Bůh se sníží do té míry, že bude s námi lidmi, aby v nás přemohl hřích.

- **učinil, jak mu přikázal anděl** - Josef nejen slyší, co mu bylo řečeno ve snu, ale podle toho i jedná. Nevyptává se, nesmlouvá. Pisatel tu vlastně nechává místo pro tajemství. Tajemství poslušnosti služebníka, který bere na sebe nelehký úkol a činí to bez řečí, bez zbytečného

vyptávání, divení. Stává se Marii ochráncem i zastáncem, jako předzvěst narození pravého ochránce a zastánce člověka.

3. FORMULACE TÉMATU

Josef je postaven před neřešitelný problém. Shledalo se, že Marie je těhotná. Nejprve neví, jak k tomu došlo, to víme jen my z biblického podání. Josef však hledá řešení, které by neublížilo Marii. Chce vzít věci do svých rukou, do své odpovědnosti. Do jeho rozhodování přicházejí slova anděla. Josef je nejen „nezaspí", ale dobře je slyší. A vzápětí bez reptání a bez zbytečného vyptávání splní, co mu Hospodin říká ústy anděla. Činí tak v bezmezné víře v Hospodinova zaslíbení, která se mají naplnit a která se těhotenstvím Mariiným již naplňují.

4. ÚSKALÍ TEXTU, TÉMATU A LINIE PŘÍBĚHU

Úskalí textu spatřuji v tom, abychom neudělali z příběhu relativizující vyprávění (ve smyslu současného pojetí, kdy se do snu promítají vlastní pocity, názory nebo přání dotyčného člověka). V biblickém vyprávění přichází sen „zvenčí", jako akt, při kterém nemá člověk žádnou „spoluúčast", který probíhá bez jeho vědomí. Poselství ve snu je bráno jako Boží vedení, které je nepopsatelné lidskou řečí. V příběhu nejde o bájesloví, to naznačuje hned 18. verš, kde je vlastně řečena jedna půle celé pointy příběhu. Druhá pointa je důležité sdělení, že je Hospodin s člověkem, nikoli proti němu. Dosvědčuje to i Josefovo jednání po probuzení. Věří, že vše, co se děje, není namířeno proti jeho dobro-počestnosti, ale že Hospodin koná mocné skutky spásy skrze jeho služebníky.

5 .OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

I. Kdo je spravedlivý

II. Josef a Marie jsou snoubenci

III. Marie je těhotná

IV. Josefova spravedlnost

V. Poselství anděla

VI. Josef poslušně učiní to, co mu přikázal Hospodin

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Co už o Josefovi víme?

Děti mohou samy heslovitě vpisovat nebo v symbolech zobrazovat, na co si z Josefova příběhu samy vzpomenou.

Co nám zpívá na cestu víry?

Během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Josefovi do písně A zástup stále přichází a zas jde dál. a napsat ho na pracovní list.

Kde se Josefova písnička ozývá v bibli?

Např. obdoby s příběhem starozákonního Josefa (viz 1. Mo- tivace část b).

Moje okénko

Do okénka děti mohou napsat, co by udělali, až by se probu- dili po takovém snu, jako měl Josef. (Šli by za Marií a všechno by jí řekli, nebo by mlčeli a dlouho byli naštvaní, nebo se radovali, že konečně se narodí Mesiáš, nebo by měli strach, jaké to pro ně bude mít následky.)

Nebo mohou napsat, co si asi myslel Josef, než se mu zjevil ve snu anděl. (Byl naštvaný na Marii, zlobil se, žárlil, vyčítal Pánu Bohu, proč zrovna on má takové trápení.)

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince (viz 9 modlitba). Společně si pak můžete náměty přečíst a promluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte - nejlépe po vyprávění a práci s pracovním listem - s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Josefa; čím Josef procházel, co prožíval. Obkreslete, vybarvěte a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak doplňte,

vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě za Elijáše.

6. C) TIP NA AKCI

Vybrat postavičku, která nejlépe vystihuje Josefa, který je poslušný. Znamená poslušnost skleslá ramena, skleslost, ochablost svalstva, nebo radostnost, nebo narovnání postavy, nebo připravenost k akci - napnuté svaly, vykročení. Nemusíme vybírat nakreslenou postavičku. Můžeme i my zaujmout takový postoj a nechat se dětmi narovnat do takové pozice, která se jim bude zdát, že vyjadřuje postoj poslušnosti. Potom si můžeme role vyměnit.

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Znáte ve SZ nějakou postavu, která by tak málo mluvila a byla zdánlivě „pasivní" jako Josef, a přitom patřila do zástupu svědků (Izák, Káleb...)?
- Je těžké poslouchat? Dovedete udělat něco, protože je vám to přikázáno, a přitom ještě dost dobře nevíte, k čemu to bude?
- Co je těžší? Poslouchat lidi, anebo Pána Boha?
- Znamená poslouchat mít jenom dobré uši, nebo k tomu potřebujeme i otevřené srdce?
- Může si věřící dělat, co chce, nebo má poslouchat?
- Posloucháte, protože se bojíte trestu, nebo že to přijmete za své, tak jako Josef?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Izajáš 12,2-3

Hle, B?h je má spása, doufám a jsem beze strachu. Hospo- din, jen Hospodin je má záštita a píse? , stal se mou spásou.

Písně:

Průvodní:

Josef má rád Máří, zpívej,

Josef přijal Máří, zpívej dál! Zjevil anděl záměr lidem:

Hle, narodí se Spasitel, tak zpívej dál!

(nápěv Maria má dítě S 181)

Velebme vždy s veselím (EZ 278); I šli všichni spolu (S 92)

Čtení: Mt 1,18-25

I. KDO JE SPRAVEDLIVÝ

Josef byl člověk spravedlivý. To je zvláštní. Většinou říkáme, že je člověk zlý, hodný, dlouhý, tlustý,
závistivý, nebo šťastný, upovídaný, mlčenlivý. Ale když jde o spravedlnost, tak si vybavíme soudce, který
spravedlivě soudí, nebo paní učitelku, která nám dala spravedlivě známku, a proto ji máme rádi. Josef
byl spravedlivý, tak jako byli spravedliví Zachariáš a Alžběta, tak jako byl spravedlivý Abraham, tak jako
byl spravedlivý král David. Nebo jako žena, která nedovolila své dítě rozpůlit, protože je měla ráda a
nechtěla, aby umřelo. Co to tedy znamená být spravedlivý?

Podle bible je spravedlivý ten, který nehledá svůj prospěch, který se dovede pro druhé obětovat, který
přizná, že je závislý na Bohu, a vposledu je to ten, který nejen hledá Boží vůli, ale také ji poslouchá a plní.

II. JOSEF A MARIA JSOU SNOUBENCI

Tak takový byl muž jménem Josef. Moc o něm nevíme, jen to, že byl zasnoubený s Marií. Josef s Marií
nebyli manželé, ještě spolu nežili. Měli se rádi a určitě si plánovali, jaké to bude, až se vezmou a budou
spolu bydlet, zařídí si byt. Co si všechno do něj přinesou a koupí. Jaké to bude pěkné.

III. MARIE JE TĚHOTNÁ

Všechny tyto plány však narušila divná událost. Marie čekala dítě. Přitom však nebyla Josefovi nevěrná
ani neměla jiného muže. Jak se to mohlo stát? Bible to vysvětlí docela prostě: Marie počala

z Ducha svat
ého. To znamená, že Bůh seslal na Marii svého Ducha a ten způsobil, aby v Marii (v lůně Marie) vyklíčil
nový život. To proto, že s tímto dosud nenarozeným dítětem má Bůh velké plány. Je to záhada a tajemství.

Jak se to mohlo stát, to nedovedu nijak vysvětlit. Prostě tomu věřím.

IV. JOSEFOVA SPRAVELNOST

To všecko však Josef netušil. Věděl jen, že on sám otcem toho dítěte není. Měl však Marii rád. Nechtěl
k ní být tvrdý, nechtěl jí ublížit a také ji nechtěl dostat do řečí a pomluv. Rozhodl se, že jí dá svobodu a
že to udělá tak, aby na ni nepadla veřejná hanba. Propustí ji, zruší zásnuby a tím vlastně vezme všechnu
vinu na sebe. On to přeci bude, kdo poruší věrnost, ne Marie. Unaven nad vším přemýšlením usnul.

V. POSELSTVÍ ANDĚLA

Ve snu se mu zjevil anděl. Promluvil k němu a napomenul jej: Josefe, nepropouštěj Marii. Zůstaň s ní
i nadále. Bude potřebovat pomoc. Nebyla ti nevěrná. To Bůh ve své věrnosti si vás oba vybral jako své
služebníky. Marii se narodí syn. To dítě přichází na svět bez lidského přičinění. Bude to obyčejné dítě,
ale zároveň to bude dítě, které se stane očekávaným synem Davidovým. Vždyť i ty jsi potomek krále
Davida. Bude to dítě, které zachrání a obnoví svět. Narodí se, jako se rodí všechny děti, a zároveň bude
mít moc lidi spasit od hříchu, překazit všechnu lidskou vzpouru proti Bohu. Proto mu dáš jméno Ježíš (to
znamená Hospodin je spása).

V tom snu řekl anděl Josefovi ještě jednu důležitou věc: To dítě bude mít ještě jedno jméno: Immanuel.
To znamená Bůh s námi. Bůh je opravdu s vámi lidmi. Je s mámou a tátou, s kamarádem, ale i těmi, kteří
jsou nám lhostejní. Je všude tam, kde je trápení a bolest. Je však i tam, kde je veselí a radost. Až se to dítě

narodí, tak vlastně v něm bude Bůh uprostřed vás lidí, dětí, světa. Hlavně přijmi Marii k sobě a stůj při ní.

VI. JOSEF POSLUŠNĚ UČINÍ, CO MU PŘIKÁZAL HOSPODIN

Když se Josef probudil, vstal a udělal to, co mu Hospodin skrze anděla ukázal. Vzal Marii zpátky
k sobě. Podřídil se Božímu vedení, i když tomu asi pramálo rozuměl. Spíš věřil, že to, co Hospodin slíbí, to
také splní. Věřil, že opravdu nastal čas, kdy mezi nás lidi vstoupí samotný Pán Bůh a bude s námi lidmi.
A nebude naším protivníkem. Právě naopak, stane se naším zachráncem a spasitelem, který bojuje proti
hříchu a všemu lidskému trápení.

9. MODLITBA

Pane Bože, náš Otče, děkujeme ti, že nám dáváš takové tiché svědky, jako byl Josef. Prosíme tě, dej,
ať dovedeme slyšet a poslouchat tvůj hlas. Prosíme, dej, ať naše poslouchání není jenom ušima, ale i
celým srdcem, které to všechno promění v činy lásky a odpuštění. Amen

Cílová skupina
Univerzální
Katechetické cykly
Zástup stále přichází…
Biblický odkaz (kat)
Matouš 1,18–25